

ДЕНОТАТНО-НОМІНАТИВНА КЛАСИФІКАЦІЯ ЕРГОНІМІВ

Стаття присвячена спробі створення денотатно-номінативної класифікації ергонімів, яка базується на матеріалі англійської, української та російської мов. В результаті запропоновано розділити ергоніми на шість класів за їх прагматичною спрямованістю. У подальших розвідках планується вдосконалення запропонованої класифікації та її співвіднесення зі структурною та мотиваційною, а також виявлення певних універсальних тенденцій у ергонімній творчості трьох етносів.

Ключові слова: ергонім, пресулатонім, сальвонім, протекціонім, сервісонім, продуціонім, сатисфакціонім.

Статья посвящена попытке создания денотатно-номинативной классификации эргонимов, которая базируется на материале английского, украинского и русского языков. В результате предложено разделить эргонимы на шесть классов согласно их прагматической направленности. В дальнейшем планируется усовершенствование предложенной классификации и ее соотношение со структурной и мотивационной, а также выявление универсальных тенденций в эргонимическом творчестве трех этносов.

Ключевые слова: эргоним, пресулатоним, сальвоним, протекционим, сервисоним, продуционим, сатисфакционим.

The article is dedicated to an attempt of creating the denotative-nominative classification of ergonyms, based on the English, Ukrainian and Russian languages. As a result, ergonyms were divided into six classes according to their pragmatic aim. In further researches the proposed classification will be improved and correlated with structural and motivational ones.

Key words: ergonym, presulatonym, salvonym, protectionym, servisonym, produtcionym, satisfactionym.

Цю роботу присвячено спробі створення денотатно-номінативної класифікації ергонімів на матеріалі пропріальних одиниць на позначення груп людей трьох столиць — Лондона, Києва та Москви. Актуальність такого дослідження зумовлена великою зацікавленістю

науковців щодо варіативності ергонімічних утворень, їх мотиваційних ознак, семантичних та структурних типів, зокрема у розвідках О. О. Белея [1], Ю. М. Деремєнди [2], Н. В. Кутузи [3], О. А. Куцик [4], Н. М. Лесовець [5], М. М. Цілиної [6], С. О. Шестакової [7] та ін. Об'єктом дослідження є ергонімікони зазначених міст, предметом — їх якісний склад з огляду на співвіднесеність з позамовною дійсністю.

Детальну класифікацію ергонімів запропонував М. М. Торчинський, за якою ергоніми можна розділити на три класи: **колективоніми** — власні найменування колективів, зайнятих у сфері виробництва та сервісу, **конфедераціоніми** — власні назви об'єднань людей за політичними, ідеологічними та іншими подібними ознаками, та **пресулатоніми** — власні назви керівних структур різних рівнів [8: 260].

Серед колективонімів М. М. Торчинський виокремлює низку їх різновидів: **фабриконіми** — ВН промислових об'єднань, **фірмоніми** — ВН колективів фірм, **сектуроніми** — ВН колективів шахт, копалень, **базоніми** — ВН баз, складів, **типографіоніми** — ВН колективів типографій, видавництв, **депоніми** — ВН колективів транспортних підприємств, **кооперативоніми** — ВН кооперативів, зокрема житлових, **фермероніми** — ВН агропідприємств, **ветериноніми** — ВН ветеринарних аптек та аналогічних структур [9: 56]. Колективи різнопланових установ можуть також відноситися до **банконімів**, **бібліотеконімів**, **готелонімів**, **курортонімів**, **медицинонімів**, **монастеріонімів**, **музейонімів**, **сервісонімів**, **спортонімів**, **фармаціонімів**, **вокзалонімів**, **станціонімів**, **юронімів**, **міліціонімів**, **карцеронімів**, **колоніонімів**, **касонімів**, **планетаріонімів**, **поштонімів**, **комерціонімів**, **куліонімів**, **школонімів**, **академіонімів**, **людіаріонімів** (ВН колективів театрів, клубів, тобто розважальних закладів), **організаціонімів**, **екіпажонімів**, **скаутонімів**, **статівонімів**, **лепораріонімів** (ВН заповідників та їх колективів), **лімітрофонів** (ВН прикордонних застав), **студіонімів**, **редакціонімів**, **агенціонімів**, **каналонімів**, **армонімів**, **ансамблонімів**, **оркестронімів**, **криміналонімів**, **командонімів**, **спортлігонімів**, **комітетонімів**, **журіонімів** [9: 56–59].

М. М. Торчинський з-поміж конфедераціонімів виділяє **лігоніми** (ВН міждержавних об'єднань), **партіоніми**, **консорціоніми** (ВН спілок і товариств), **конфесіоніми** й **содаліціоніми** (ВН підпільних організацій) [9: 59].

Пресулатоніми М. М. Торчинський розподіляє на **міністеріоніми** та **регнатороніми** (ВН державних та недержавних керівних структур), а також на **коетоніми**, тобто ВН нарад та зборів, які мають статус керівного органу [9: 56–59].

А. В. Ходоренко аналізує зареєстровані (зафіксовані письмово) професійні, індустріальні або робітничі угруповання, творчі та спортивні об'єднання, команди КВН, клуби, а також товариства різних форм власності [10: 145].

Найостанніша спроба денотатно-номінативної класифікації ергонімів належить О. М. Сидоренко, яка розподіляє їх за видами діяльності на **об'єкти виробництва, об'єкти торгівлі, об'єкти обслуговування та об'єкти розваг** [11: 73], причому окремо дослідниці терміну тільки **об'єкти обслуговування — сервісоніми** — та **об'єкти розваг — клубоніми**, вживаючи ще позначення “фірмоніми та об'єкти виробництва” [11: 76].

Вважаємо за доцільне запропонувати власну денотатно-номінативну класифікацію ергонімів, походючи з їх прагматичної спрямованості. В кожного об'єднання людей є певна мета, яка може слугувати критерієм розподілу таких об'єднань на класи, причому на думку В. В. Німчука поповнення та вдосконалення ономастичної термінології є дуже актуальною проблемою, але “кожен термін повинен бути виправданим, має органічно вписуватися в ономастичну терміносистему української мови” [12: 10]. До того “для виділення розрядів власних назв, які можуть охоплювати кілька або з десятків одиниць, не доцільно придумувати терміни із ряду *-онім*” [12: 13]. Виходячи з цього, пропонуємо розділити ергоніми на шість класів за їх провідною функцією, а саме:

1) пресулатоніми (термін М. М. Торчинського) — власні назви об'єднань людей, провідною функцією яких є керувати, що здійснюється органами законодавчої та виконавчої влади різних рівнів, наприклад, *Верховна Рада, Державна інспекція України з питань захисту прав споживачів, Совет Федерации Федерального собрания РФ, Департамент здравоохранения города Москвы, Mayor's Office for Policing and Crime, The House of Commons*;

2) сальвоніми (лат. *salvatio* — врятування, визволення [13]) — власні назви груп людей, основною функцією яких є рятування, що відбувається за допомогою спеціальних служб порятунку, таких як *Оперативно-рятувальна служба м. Києва, Государственная морская аварийная и спасательно-координационная служба РФ, London Fire Brigade, South London Emergency And Referral Centre*;

3) протекціоніми (лат. *protectio* — захист, прикриття [13]) — власні назви групувань, які призначені охороняти населення від зовнішніх ворогів та внутрішніх негараздів, на кшталт: *Вищий адміністративний*

суд України, Федеральная служба безопасности РФ, Metropolitan Police Service, Guardian Alarms Ltd;

4) сервісоніми (термін О. М. Сидоренко) — тобто об'єднання людей, провідною функцією яких є надання послуг населенню, таких як лікування, навчання, побутові послуги, наприклад, *Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, Київська міська психоневрологічна лікарня № 3, Московский государственный машиностроительный университет, Ожоговый центр института им. А. В. Вишневского Рос-медтехнологий, Highgate Cemetery, Hard Rock Cafe;*

5) продуціоніми (лат. *producere* — виробляти, створювати [13]) — власні назви на позначення груп людей, домінувальною функцією яких є виробляти та продавати товари, як, скажімо, це роблять *ФоксМарт, Велоимперия, Nissan London West;*

6) сатисфакціоніми (лат. *satisfactio* — вдоволення [13]) — іменування груп людей, які призначені задовольняти творчі, фізичні та духовні потреби: релігійні, ідеологічні, соціальні, спортивні, естетичні. Сюди, спираючись на об'єктивну реальність, можемо віднести спортивні об'єднання, наприклад, *спортивний велосипедний клуб "ІСД", футбольний клуб "Локомотив", British professional cycling team "Sky",* конфесійні організації, такі як *Собор Святых Петра и Павла, Успенська Києво-Печерська Лавра, Kensington Temple,* політичні партії, наприклад, *Партія зелених України, Всероссийская политическая партия "Партия свободных граждан", London Liberal Democrats,* благодійні фонди, прикладом яких є *Інше життя, Дети Земли, World Cancer Research Fund,* творчі об'єднання, на кшталт *Національна спілка майстрів народного мистецтва України, Союз художников России, Contemporary Art Society.*

Поіменовані шість класів ергонімів можна розділити на підкласи з метою подальшого вдосконалення цієї класифікації, як, скажімо, у останньому випадку можемо виокремити конфесійні організації (*секта "Біле братство", Успенский собор Московского Кремля, Ripon Cathedral*), політичні партії (*"Русь Єдина", "Коммунисты России", London Green Party*), Інтернет-суспільства (*"Группа любителей творчества Оскара Уайльда"*), спортивні об'єднання (*дитячий клуб карате "Тигренок"*), танцювальні та співочі групи (*дитячий танцювальний клуб "Соколятко", танцевальный шоу-дуэт "Нон-Стресс", English rock band "The Beatles"*), ігрові команди (*команда КВН "Одеські джентльмени"*), товариства за хобі (*турклуб "Романтик"*). Цей перелік може бути неповним, бо духовні потреби людства є потенційно безмежними.

У подальших розвідках планується вдосконалення запропонованої класифікації та її співвіднесення зі структурною та мотиваційною, причому залучення трьох мов дозволяє виявити певні універсальні тенденції у ергонімній творчості трьох етносів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Белей О. О. Сучасна українська ергонімія (на матеріалі власних назв підприємств Закарпатської області) : Дис. ... канд. філол. н.: 10.02.01. — Львів, 2000. — 209 с.
2. Деременда Ю. М. Інформативна і рекламна функції ергонімів, що містять спеціалізовані слова і терміни (на матеріалі ергонімікону Тернопільщини) // Актуальні проблеми філології: мовознавство, перекладознавство, методика викладання філологічних дисциплін: Міжнародна науково-практична конференція, 29–30 вересня 2011 р. — Маріуполь: ПДТУ, 2011. — С. 96–101.
3. Кутуза Н. В. Структурно-семантичні моделі ергонімів (на матеріалі ергонімікону м. Одеси) : Дис. ... канд. філол. н.: 10.02.01. — Одеса, 2003. — 214 с.
4. Куцик О. А. Ергоніми Дрогобича: історико-культурологічний аспект // Слов'янський вісник. — Рівне, 2006. — Вип. 6. — С. 144–149.
5. Лесовець Н. М. Ергонімія м. Луганська: структурно-семантичний і соціально-функціональний аспекти : Дис. ... канд. філол. н.: 10.02.01. — Луганськ, 2007. — 295 с.
6. Цілина М. М. Ергоніми м. Києва: структура, семантика, функціонування : Дис. ... канд. філол. н.: 10.02.01. — Київ, 2006. — 243 с.
7. Шестакова С. О. Лексико-семантичні інновації у системі сучасної української номінації (на матеріалі ергонімів і прагмонімів) : Дис. ... канд. філол. н.: 10.02.01. — Харків, 2002. — 204 с.
8. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови: Монографія. — Хмельницький: Авіст, 2008. — 548 с.
9. Торчинський М. М. Українська ономастика: Навчальний посібник. — К.: Міленіум, 2010. — 238 с.
10. Ходоренко А. В. Когнитивные аспекты функционирования современной антропонимики (на примере наименований групп лиц): Монография. — Днепрпетровск: Пороги, 2011. — 422 с.
11. Сидоренко Е. Н. Номинационные процессы в полилингвальной эргонимии Донетчины : Дис. ... канд. філол. н.: 10.02.15. — Донецк, 2013. — 210 с.
12. Німчук В. В. Українська ономастична комісія: сьогодення і перспективи // Повідомлення Української ономастичної комісії. — К.: Вид. дім Дмитра Бурого, 2012. — Вип. 1 (16). — С. 6–13.
13. <http://linguaeterna.com> — Большой латино-русский словарь.

Стаття надійшла до редакції 07.10.13